

Boško Pešić, Danijel Tolvajčić (ur.): ***Filozofija egzistencije Karla Jaspersa***, Zagreb, Hrvatsko društvo »Karl Jaspers«, 2013, 267 str.

Jasenka Frelih

jasenka.frelih@gmail.com

Osnivanje Hrvatskog društva Karl Jaspers 2011. godine vrlo brzo je, od svog osnutka, iznjedrilo svoj prvi opsežniji uradak. Naime, Boško Pešić i Danijel Tolvajčić objavili su krajem ovog ljeta zbornik jednostavnog naslova *Filozofija egzistencije Karla Jaspersa*. Vođeni idejom o promicanju filozofije Karla Jaspersa, ali i filozofskog promišljanja općenito, ova dvojica mladih autora ovime su hrabro iskoračila u konkretno promoviranje Jaspersove filozofije.

Autori ovog zbornika, koji su ujedno i osnivači Hrvatskog društva Karl Jaspers, svoje su zanimanje za filozofsku misao fokusirali upravo na Jaspersovu i Heideggerovu filozofiju.

Zbornik koji ovdje prikazujemo sadrži četrnaest izvornih znanstvenih članaka posvećenih Jaspersu, čiji su autori renomirani poznavatelji života i djela ovog filozofa i ti radovi čine okosnicu cijelog zbornika. Osim toga, knjiga sadrži i Uvodno poglavlje samih urednika, te poglavlje o recepciji Jaspersove filozofije u Hrvatskoj.

Ne ulazeći na ovom mjestu u opsežniji sadržaj svakog poglavlja, valja istaknuti da su autori na različite načine dali prikaz Jaspersove filozofije, tj. samo prikaz jednog njezina segmenta. Zbog toga se na samom početku zbornika Lino Veljak pozabavio pitanjem aktualnosti Jaspersove filozofije danas, dok je Alan Olson pokušao odgovoriti na pitanje zašto je Jaspersova filozofija danas uopće važna.

Imajući u vidu činjenicu da Karl Jaspers pripada najznačajnijim filozofima 20. stoljeća, urednici ovog zbornika konzultirali su vodeće svjetske stručnjake koji se u prvom redu bave Jaspersovom filozofijom. Oni su, svaki sa svog stajališta, pokušali dati prikaz Jaspersove misli. Werner Schüssler i Kurt Salamun zasigurno zaslužuju da ih se posebno istakne, jer su oni ujedno i autori monografija o Jaspersu koje se danas smatraju najtemeljitijima u prikazivanju cjelokupne Jaspersove filozofije. Kao što znamo, jednostran prikaz Jaspersove filozofije danas više nije moguć.

Naime, tijekom 20. stoljeća bilo je autora koji su više naglašavali kršćanski naglasak njegove filozofije, dok su ga drugi u isto vrijeme deklarirali kao anti-kršćanskog. Ponekad se čini da je Jaspersova filozofija bila (zlo)upotrebljavana upravo kako je pojedincima u nekom povijesnom trenutku odgovaralo. Ali ovo nije problem samo s Jaspersovom filozofijom; slično su prošli i neki drugi filozofi prije Jaspersa, a posebno valja istaknuti njegova »prethodnika« Nietzschea, koji je na Jaspersa utjecao i s kojim Jaspers dijeli zanimanje za iste teme, te s kojim se, na koncu, i sam u svojim djelima bavio.

Poteškoća je upravo u tome da je Jaspers svojom filozofijom pokušao pomiriti dvije naoko nepomirljive struje, a to je: egzaktnu znanost, s jedne strane, (koja, ne smijemo to smetnuti s uma, upravo u Jaspersovo doba doživljava svoj velik uzlet) i religijsko shvaćanje egzistencije, s druge strane. Pri tome je Jaspers isticao upravo to, da taj »srednji put« nije konačan, nego je podložan svom razvoju, što u konačnici i jest cilj same filozofije, a to je konstantno promišljanje svijeta oko sebe.

Iako je interes za Jaspersovu filozofiju značajno smanjen u odnosu na njegovu popularnost prije pedesetak godina (a čemu je zasigurno doprinijelo i svrstavanje Jaspersove filozofije u kategoriju »filozofije egzistencije« – što je u ono doba bilo »pun pogodak«, s obzirom na cijelu plejadu filozofa toga doba koji su svrstavani pod ovakvu ili onakvu »egzistenciju«), ne može se osporiti aktualnost Jaspersove misli i danas. Pri tome se ne misli na današnje vrijeme kao nekakvo konkretno sadašnje stanje, izdvojeno iz nekog određenog razloga, nego se misli na vrijeme općenito, s obzirom na to da su teme koje Jaspersa zaokupljaju, u osnovi one teme kojima se razmišljajući čovjek i bavi (život i smrt, krivnja i odgovornost). Također, važno je istaknuti i Jaspersovo mišljenje u kojem se on otvoreno protivi bilo kakvu apsolutiziranju – kako apsolutiziranju znanstvenog promišljanja, tako i apsolutiziranju, a time i svojatanju, sadržaja objave. Tim svojim mišljenjem, Jaspers je isticao da je istina u svojoj osnovi pluralistička, čime je svakako doprinio razvoju humanističke misli.

S obzirom na to da se u Hrvatskoj relativno malo ljudi uopće bavilo Jaspersovom filozofijom, ovakav će zbornik zasigurno biti od velike pomoći ne samo onima kojima je filozofija u prvom redu struka, već i mnogo šire, prvenstveno onima kojima je napredna misao oduvijek bila od dragocjene važnosti.